

de seneste år med mellemrum er dyrket og behandlet i såvel radio som TV. Radioen har i øvrigt i sit stemmearkiv den eneste bevarede optagelse med Munks stemme: mindetalen ved Johannes Poulsens død i oktober 1938. Forholdet spiller en vis rolle i Nielsen Brovsts bog; men det er ellers et andet ærinde, han er ude i. Med baggrund i avisartikler, en samtale med Lise Munk, breve m.v. vil han give et billede af Kaj Munk i den egn, hvor han havde sit gejstlige virke. Det er lykkedes udmærket, og for dem, der husker Munk og hans fremtrædelsesformer i 30'erne, er det som påny at kigge ind ad vinduerne til noget, som mange dengang var stærkt optaget af: den levende, pågående stil, de stærke standpunkter, den naturlige skyhed over for nysgerrige, som det undertiden var direkte ubehageligt at møde – alt sammen vel ikke noget nyt, men dog her sat ind i en sammenhæng, som kan være en forklaring. Munk havde betydelige talenter, også for omgang med mennesker, talenter, som fandt det smukkeste udtryk i hans forhold til sognebørnene i det fattige vestjyske pastorat. Bogen rummer flere eksempler herpå. Det hele oplyses af en mængde fortræffelige fotografier, hvoraf adskillige ikke tidligere synes at have været bragt. Der sluttet med en bibliografi over Munkudsendinger i Danmarks Radio 1938-80, som er bevaret i stemmearkivet.

Finn H. Lauridsen

Jens Vester Christensen: *Hønsedren-gen. Barndomserindringer fra Salling Østergaard omkring 1925.* (Poul Kristensens forlag, Herning, 1980). 39 s. ill.

Den foreliggende bog er en beskrivelse af, hvordan livet levedes på Øster-

gaard omkring året 1925. Den kan ikke betegnes som en fuldgyldig beskrivelse af, hvordan forholdene var for de ansatte på en herregård i mellemkrigstiden, men som hvordan en 12-årig hønsedreng oplevede sin arbejdsplads. Alle grupper i det lille samfund, som Østergaard dannede, bliver beskrevet, og både boligforhold, arbejdsforhold og ikke mindst rangfølgen inden for dette minisamfund omtales. Bogen er skrevet i en meget knap og nøgtern stil, som til trods herfor er meget billeddannende. Barndomserindringen står som en smuk hyldest til den i 1516 af Lucas Krabbe grundlagte Salling Østergaard.

Henrik Vedel-Smith

Jon Jensen Kolding: *En ny Danmarksbeskrivelse 1594.* Oversat og kommenteret af Allan A. Lund. (Wormianum, 1980). 142 s.

I de senere år er man kommet ind på at genudgive ældre historiske værker, nogle i faksimile, og bøger, der tidligere har været vanskeligt tilgængelige, kan nu komme i alles hånd. Til disse hører Jon Jensen Koldings bog. Titlen dækker ikke indholdet, da den mere fortæller om dansk historie end om landets topografi, og det var det, der førte forfatteren i ulykke, idet han havde omtalt svenskerne så hårdt, at de officielt klagede over hans skrift. Formynderregeringen for den unge Christian 4. ønskede ikke forviklinger med Sverige og skred ind med en straf, der tilsyneladende var hård for at berolige Sverige, men i virkeligheden slap Jon Kolding let med at blive suspenderet fra sit embede som sognepræst i Gamst et halvt år. Udgiveren mener, at han betragtede straffen som uretfærdig, men om hans følelser ved man vist ikke meget. Bortset fra hans udfald mod

svenskerne deler hans bog tidens almindelige historiske opfattelse og er tilhænger af gøticismen.

Mere forsigtig end han var Cornelius Hamsfort, som til en skildring af Svend Estridsens slægt føjede en topografi over Danmark. Den kunne ikke krænge nogen, men blev heller ikke trykt før 1774 i tredje bind af *Scriptores rer. Dan.*

Oversættelsen er ledsaget af noter og oplysninger, der gør tilegnelsen let også for den, som ikke er inde i tidens begivenheder, men det er en mangel, at den latinske tekst ikke er bragt jævnsides den danske oversættelse. Det er Jon Jensen Koldings egne ord, læseren har brug for, og oversættelsen er kun en hjælp, der kan rådspørges, hvis den originale tekst hist og her bringer vanskeligheder.

Helge Søgaard

P. Eliassen: *Kongeåen eller Den gamle Grænse*. (Toldhistorisk Selskab og Historisk Samfund for Ribe Amt, 1980). 357 s., ill.

En klassiker i den lokalhistoriske litteratur er redaktør Peter Eliassens værk om Kongeågrænsen, der udkom i to bind 1925-26. Den store efterspørgsel på dette værk har motiveret dette fotografiske genoptryk, der er forsynet med en biografi af Eliassen ved H.K. Kristensen og en supplerende litteraturliste. Der er grund til at glæde sig over, at dette usædvanlig velskrevne værk, hvortil der bl.a. blev indsamlet et omfattende beretningsstof, nu igen kan erhverves til en rimelig pris. Bogens originale fotos gør sig også godt i genoptrykket; men man kunne alligevel nok have ønsket, at det var blevet suppleret yderligere.

Dorrit Andersen

Vald. Andersen: *Kongeåegnen. Kultur og miljø 1600-1800*. (Poul Kristensens Forlag, Herning, 1979). 193 s.

Vald. Andersen, en af vore flittigste og mest produktive lokalhistorikere, har i mange år dyrket tingbøgerne som hovedkilde til sine studier. I bogen om Kongeåegnen – Vejen, Brørup og Holsted kommuner – har Malt herreds tingbøger, som forfatteren i øvrigt har lavet register til, dannet grundlaget, og kun forholdsvis lidt supplerende stof er taget ind i behandlingen. Efter den valgte titel venter læseren vel nok en topografisk eller kulturhistorisk skildring; men det er der kun tale om i en vis forstand. Materialet er ordnet efter (nogle enkelte) ejendomme og efter foreteelser i dagliglivet, som det udfoldede sig i fortrinsvis sidste halvdel af 1600-tallet: herregårdsmiljø, lov og ret, soldateri, rømninger, kram og kræmmere, tobak, brændevin, trolovelse og ægteskab, medgift, lejemål, ulve m.fl. Det er refereret uden egentlig konklusion, og det er slet ikke sat ind i nogen almen sammenhæng, men belyser naturligvis alligevel noget typisk for tid og samfundsforhold. Om man så vil søge oplysninger om emner som de ovenstående i en bog om Kongeåegnen er måske et spørgsmål. Bogen har registre og kildehenvisninger samt mange smukke billeder, hvoraf flere dog er uden tilknytning til teksten. Som altid fra Poul Kristensen er der tale om fornemt bogarbejde.

Finn H. Lauridsen

Topographie over Vium Præstekald af Niels Blicher 1795. Udgivet af Blicher-Selskabet ved Ella Jensen. (Poul Kristensens Forlag, 1978). 276 s.

Niels Blichers Viumtopografi har kun